

Výběr z použitých pramenů a literatury

Archivní prameny:

Archiv Národního muzea Praha.

Marie Červinková-Riegrová. Zápisky Marie Červinkové-Riegrové, 1865–1874, karton č. 10.

Archiv Středočeského muzea Roztoky.

Pozůstalost Zdenky Braunerové.

Pozůstalost rodiny Braunerovy.

Literární archiv Památníku národního písemnictví Praha.

Anna Bayerová, osobní fond.

Libuše Bráfová, osobní fond.

Zdenka Braunerová, osobní fond.

Barbora Buvová, osobní fond.

Vladimír Hellmuth-Brauner, osobní fond.

Salomon z Friedbergu, osobní fond.

Karel Drahotín Villani, osobní fond.

Štambuchy. Sbírká památníků z 18.–20. století.

Státní oblastní archiv Plzeň.

Rodový archiv Windischgrätzů. Deník Eleonory Žofie Schwarzenbergové.

Státní oblastní archiv Třeboň, pracoviště Jindřichův Hradec.

Rodový archiv Černínů. Deníky kněžny Františky Khevenhüllerové.

Rodový archiv Deymů. Deníky hraběnky Josefiny Brunschwickové.

Státní okresní archiv České Budějovice.

Farní úřad Bošilec, Farní úřad Křtěnov, Farní úřad Neznášov.

Státní okresní archiv Praha-západ.

Pozůstalost Zdenky Braunerové.

Dobový tisk:

Hlas národa, 13. 3. 1892, č. 73, příloha.

Nové mody, 1889–1892.

Nové pařížské mody, 1893.

Pařížské mody, 1894.
Ženské listy, 6 (1878); 11 (1883); 28 (1900).
Ženský svět 4 (1900).

Dobová publicistika:

- Bayerová, Anna: Dívčí zdravotní věda, Ženské listy 11, 1883, s. 18-20, 33-41, 52-55, 70-73, 85-90.
- Bayerová, Anna: Žena lékařkou. Lékařská kniha, věnovaná péči o zdraví a léčbě nemocí se zvláštním ohledem na ženské a dětské nemoci, pomoc ku porodu a ošetřování dětí. Dle MUDr. A. Fischerové-Dückelmannové zpracovala MUDr. Anna Bayerová, Praha, b. r. (1913?).
- Doucha, František: Slovo o spisovatelství vlastenek, Vlastimil, 5. díl, 3. sv., Praha 1842, s. 245-255.
- Hansgířová, Františka: Hospodyně našeho věku. Krátká naučení o vedení městského i venkovského hospodářství, Praha 1874.
- Hansgířová, Františka: Průvodce dívky a budoucí hospodyně, Praha 1869.
- Jindra, Jan N.: Zpovědník. Přehledná příručka pro nastávající zpovědníky, Hradec Králové 1905.
- Knigge, L.: Umění v manželství šťastně býti a lásku i úctu druhé polovice manželské sobě získati a zachovati. Dle L. Knigge vzdělal E. Z., Praha, b. d.
- Kodym, F. S.: Úvod do tělovědy člověka. Druhé, poopravené a přimnožené vydání, Praha 1864.
- Týž, Zdravověda čili Nejlepší způsob, jakby člověk svého života ve zdraví a vesele užití a dlouhého věku dosáhnouti mohl. Spisů musejních č. XLV, Praha 1853.
- Köhler Řehoř: Poučení pro pastýře duchovní ve zpovědnici. Dle Brandova něm. šestého vydání zčeštěné péčí a nákladem J. H. Pospíšila od Jana Hýbla, Praha, Hradec Králové 1832.
- Krásnohorská, Eliška: Ženská otázka česká, Praha 1881.
- Krecar, Antonín: Vychování kavalíra, Paedagogium, Měsíčník vychovatelský, 5, č. 3, březen 1883, s. 97-107; č. 4, duben 1883, s. 147-157.
- Kuffnerová, Johanna: Z cesty a výstavy pařížské, Ženské listy 29, 1901.
- Lužická, Věnceslava: Růže stolistá. Vychovatelské rady a pokyny dospívajícím dívkám, 2. vyd., Mladá Boleslav, b. d.
- Maréschal, Jules: Wlasta, ou de la Charte des Femmes. Chronique Bohême, tirée de l'ouvrage qui sera entièrement publié sous le titre de: La vieille et la jeune Allemagne, Paris 1844.
- Masaryk, Tomáš Garrigue: O ženě. Se statí F. Plamínkové Několik poznámek o práci československých žen, 2. vyd., Praha 1929.
- Panýrek, Duchoslav: Lékařské epištoly. Kniha II.: Rubrika ženám, Hradec Králové, b. r. (1900?).
- Panýrek, Duchoslav: Visity. Řada prostonárodních článků z lékařství, ed. Matice lidu 28, č. 6, Praha 1894.
- Podlipská, Žofie: Listy staré vychovatelky. K někdejšími schovankám, Praha 1868.

- Podlipská, Žofie: Příklady z oboru vychovávacího, díl I., Praha 1874, díl II., Praha 1875, díl III., Praha, 1875.
- Podlipská, Sofie: Studie o práci. Přednášky spolku „Domácnost“, č. 3, Praha 1889.
- Rettigová, Magdalena Dobromila: Mladá hospodyňka v domácnosti, jak sobě počínati má, aby své i manželovy spokojenosti došla, Praha 1840.
- Stelzig, Ignác Alfons: Úvahy pro křesťanské panny. Upomínka na svatou missi. Přel. P. J. A. Dreml. 5. vyd., Vídeň 1863.
- Škoda, Josef: Panna ve své důstojnosti čili Pravidla života nábožné panny, Praha 1840.
- Táborský, František: Půlstoletí vyšší dívčí školy Kr. hl. města Prahy. 1863–1913, Praha 1913.
- Zapová, Honorata: Nezabudky. Dar našim pannám, 4. vyd., Praha 1870.
- Zlatá kniha české ženy, Praha, b. r. (1909)
- Ženské studium na českých školách středních a vysokých. Almanach. Red. Marie Slavíková, Praha 1917.

Edice pamětí a korespondence:

- Brdlík, Jiří: Dětské lékařství v minulosti a jak jsem je prožíval, Praha 1957.
- Brixenské listy Karla Havlíčka Borovského bratru Františkovi, ed. B. Novák, Havlíčkův Brod 1957.
- Correspondance secrète entre le comte W. A. Kaunitz-Rietberg, ambassadeur impérial à Paris, et le baron Ignatz de Koch, secrétaire de l'impératrice Marie-Thérèse, 1750–1752, ed. Hanns Schlitter, Paris 1899.
- Gebauerová, Marie: Rodinné vzpomínky na Jana Gebauera, I-II., Kladno 1926, III., Kladno 1932.
- Herrmann, Ignát: Před padesáti lety, I., Praha 1926, II., Praha 1939, III., Praha b. d., IV., Praha 1938.
- Kvapil, Jaroslav: O čem vím. Sto kapitol o lidech a dějích z mého života, I, Praha 1946.
- Lauermannová-Mikschová, Anna: Lidé minulých dob. Kniha lidských a básnických osudů, Praha 1941.
- Ludvíka z Pernštýna Naučení rodičům, jak od nich zvedenu býti sobě žádá, ed. A. J. Vršátko, Časopis Museum Království českého 38, 1864, s. 63–81, 178–186.
- Lužická, Věnceslava: Z mých pamětí, Mladá Boleslav, b. d.
- Masaryková, Alice: Dětství a mládí, Praha 1994.
- Metternich, Pauline de: Souvenirs d'enfance et de jeunesse (Geschehenes, Gesehenes, Erlebtes), 1845–1863, Paris, Plon, 2e éd., 1924.
- Němcová, Božena: Lamentace. Dopisy mužům, ed. J. Janáčková, Praha 1995.
- Paměti babičky Kavalírové, 8. ilustrované vydání, vyd. Josef Jan Frič za spolupráce Olgy Zielecké, Praha 1940.
- Pechová-Krásnohorská, Eliška: Z mého mládí. Vzpomínky životopisné, Praha b. d.
- Pokorná-Purkyňová, Růžena: Život tří generací. Vzpomínky na velké Purkyně. Listy a články Karla Purkyně, Praha 1944.
- Sebrané spisy Boženy Němcové, sv. XII., XIII. Korespondence. Díl I., II. Sebrala a k vydání upravila Marie Gebauerová, Praha 1912, 1914.

- Souvenirs de la princesse de Ligne, née princesse Lubomirska. Pages détachées de ses cahiers et publiées par la... 2e éd., Bruxelles et Paris 1923.
- Strettiová, Marie: O starých časech a dobrých lidech, 4. vyd., Praha 1940.
- Světlá, Karolina: Z literárního soukromí. I. Vzpomínky. Paměti. Literární dokumenty, Praha 1959. II. Korespondence. Praha 1959.
- Tyršová, Renáta: Jindřich Fügner. Paměti a vzpomínky na mého otce, I, Praha 1927, II, Praha 1926.
- Vondráček, Vladimír: Lékař vzpomíná (1895–1920), Praha 1978.
- Volfová, Adéla: Mému rodišti, Praha 1913.
- Wallersee, Maria, dř. hraběnka Larischová: Láska a krev. Skandál kolem Mayerlingu, Praha 1993.
- Ze vzpomínek paní B. Buvové na Fr. Lad. Riegra, in: Riegrův památník vydaný u příležitosti odhalení pomníku Dr. Fr. Lad. Riegra, Semily 1928, s. 39–42.
- Zweig, Stefan: Svět včerejška, v překladu E. Červinkové, Praha 1994.

Literatura:

- Ariès, Philippe: L'Enfant et la vie familiale sous l'Ancien Régime, Paris 1975.
- Badiner, Elisabeth: Émilie, Émilie, ou l'Ambition féminine au XVIIIe siècle, Paris 1983.
- Badinter, Elisabeth: L'exception française, Femmes: une singularité française?, Le Débat, No 87, novembre-décembre 1995, s. 125 an.
- Bartoš, Josef: Prozatímní divadlo a jeho opera, Praha 1938.
- Bologne, Jean-Claude: Svatby. Dějiny svatebních obřadů na Západě, Praha 1997.
- Brdečková, Tereza: Čekání na Libuši. Příštích sto let by měly světu vládnout ženy, Respekt 41, 10.–16. 10. 1994, s. 7–9.
- Burnand, Robert: La vie quotidienne en France de 1870 à 1900, Paris 1964.
- Čermáková, Marie, Havelková Hana: Úvodem k monotematickému číslu Gender v sociálních vědách a otázky feminismu, Sociologický časopis 31, 1995, č. 1, s. 3–5.
- Černý, František: Měnivá tvář divadla aneb Dvě století s pražskými herci, Praha 1978.
- Červinková-Riegrová, Marie: Marie Riegrová, rodem Palacká, její život a skutky, Praha 1892.
- Česká móda. Od valčíku po tango, I. díl, 1780–1870, katalog výstavy, Praha 1989.
- Česká móda. Od valčíku po tango, II. díl, 1870–1914, katalog výstavy, Praha 1994.
- Česká žena v dějinách národa, sb. statí uspořádaný péčí Ústředí žen při Národní radě české, Praha 1940.
- Dějiny hmotné kultury. Kultura každodenního života od 16. do 18. století, II/1, Praha 1995, II/2, Praha 1997.
- Dějiny obyvatelstva českých zemí, Praha 1996.
- Dětství, rodina a stáří v dějinách Evropy, Praha 1990.
- Doušová, Hana: Milenka či matka. Obraz ženy ve francouzském malířství 18. století, Scientific Papers of the University of Pardubice, Series C, 3, 1998, s. 127–150.

- Existuje středoevropský model manželství a rodiny? Sborník z mezinárodního sym-
 pozia, Praha 24.-25. listopadu 1994, Praha 1995.
- Fialová, Ludmila: Změny ve vývoji plodnosti v českých zemích za demografické
 revoluce, *Historická demografie* 15/1991, s. 143-189.
- Goncourt, E. et J.: *La femme au XVIIIe siècle. La société, l'amour et le mariage*,
 Paris 1862, reed. E. Badinter, Paris 1982.
- Les Grands événements de l'histoire des enfants. Sous la direction de Nadeije La-
 neyrie-Dagen*, Paris 1995.
- Hanuš, Josef: *Národní museum a naše obrození, I.*, Praha 1921.
- Havelková, Hana: Dimenze „gender“ ve vztahu soukromí a veřejné správy, *Socio-
 logický časopis* 31, 1995, č. 1, s. 25-38.
- Histoire des femmes en Occident, IV.: Le XIXe siècle. Sous la direction de Gene-
 viève Fraisse et Michelle Perrot*, Paris 1991.
- Hlaváčková, Ludmila: *Jan Theobald Held 1770-1851. Život a působení pražského
 lékaře, rektora Univerzity Karlovy*, Praha 1972.
- Hlaváčková, Ludmila-Rozsivalová, Eva: *Studium a přednášky na lékařské fakultě
 pražské univerzity v letech 1690-1848*, Praha 1984.
- Hojda, Zdeněk: Kdo nakupoval na výstavách Krasoumné jednoty, in: *Město v čes-
 ké kultuře 19. století. Studie a materiály Národní galerie*, Praha 1983, s. 133-153.
- Hojda, Zdeněk: Hledá se lepší polovina lidstva. *Dějiny a současnost*, 6/94, s. 2-3.
- Horská, Pavla: K ekonomické aktivitě žen na přelomu 19. a 20. století (Příklad
 českých zemí), *ČSČH* 31, 1983, č. 5, s. 711-743.
- Iggers Wilma Abeles: *Women of Prague. Ethnic Diversity and Social Change from
 the Eighteenth Century to the Present*, Oxford 1995.
- Janáčková, Jaroslava: *Strmé cesty - Karel Havlíček Borovský*, Praha 1990.
- Jelínek, Edvard: *Polské paní a dívky. Nezabudky z knih, cest a ze života*, Praha
 1884.
- Jílek, Václav: R-a L-ová v Puchmajerových nových básních z r. 1798 je Rebeka Leš-
 ková, *Listy filologické* 54, 1927, s. 267-270.
- Johanides, Josef: *František Ladislav Hek*, Praha 1976.
- Týž: *František Martin Pelcl*, Praha 1981.
- Týž: *Magdalena Dobromila Rettigová, Státní okresní archiv v Rychnově n. Kněž-
 nou, Ústí n. Orlicí* 1995.
- Kálal, Karel: *Palackého láska. Topičův sborník literární a umělecký* 3, 1915-1916,
 s. 420-423.
- Knibiehler, Y., Bernes, M., Richard, E.: *De la pucelle à la minette. Des jeunes filles
 de l'âge classique à nos jours. Temps actuels*, Paris 1983.
- Kořalka, Jiří: Zvolení ženy do českého zemského sněmu roku 1912, in: *Documen-
 ta Pragensia XIII*, 1996, s. 307-320.
- Královny, kněžny a velké ženy české*, red. Karel Stloukal, Praha, b. d.
- Kroupa, Jiří: *Alchymie štěstí. Pozdní osvícenství a moravská společnost*, Brno
 1986.
- Křížová, Květa: *Šlechtický interiér 19. století*, Praha 1993.
- Kučerová, Vlasta: *K historii ženského hnutí v Čechách (Amerlingova éra)*, Zábřeh
 1914.

- Kvaček, Robert: Šťastná to žena! Slovo na Vánoce. Víkendová příloha deníku Svobodné slovo, 23. 12. 1996. s. 2.
- Lenderová, Milena: Královéhradecká hlavní škola v letech 1776–1870. Příspěvek k dějinám školství a národního obrození, kand. disert. práce, FF UK, Praha 1990.
- Lett, Daniel: La mère et l'enfant au Moyen Age, Histoire, février 1992, s. 6-14.
- Macura, Vladimír: Amazonka na barikádách, Tvar, 1995, č. 19, 16. 11. 1995, s. 17.
- Týž: Znamení zrodu. České národní obrození jako kulturní typ, nové, rozšíř. vyd., Praha 1995.
- Malý, Karel: České právo v minulosti, Praha 1995.
- Mocná, Dagmar: Červená knihovna. Studie kulturní a literárně historická. Pohled do dějin pokleslého žánru, Praha – Litomyšl 1996.
- Mourková Jarmila: Růžena Svobodová, Praha 1975.
- Národní divadlo a jeho předchůdci. Slovník umělců divadel Vlastenského, Stavovského, Prozatímního a národního, Praha 1988.
- Nečas, Ctibor: Mezi muslimkami, Brno 1992.
- Ozouf, Mona: Les mots des femmes. Essai sur la singularité française, Paris 1995.
- Palivec, V.: Salon doktora Staňka. Věstník českých lékařů 6, č. 35; 1. 9. 1944, s. 483–484.
- Petráňová, Lydia: Ke studiu oděvu lidových vrstev měst a venkova od 16. do poloviny 18. století v Čechách, in: Počátky českého národního obrození, 1770–1791, Praha 1990.
- Polišenský, Josef: Ženy v dejinách ludstva, Bratislava 1972.
- Roche, Daniel: La culture des apparences. Une histoire du vêtement XVIIe- XVIIIe siècle, Paris 1989.
- Sborník kruhu výtvarných umělkyň, Praha 1935.
- Secká, Milena: Americký klub dám, Český lid 82, 1995, č. 1, s. 55–66. ✓
- Sobková, Helena, Kateřina Zaháňská, Praha 1995.
- Stekl, Hannes: Österreichs Aristokratie im Vormärz. Herrschaftsstil und Lebensformen der Fürstenhäuser Liechtenstein und Schwarzenberg, Wien 1973.
- Svobodný, Petr: Vlašský špitál na Malé Straně a jeho místo v péči o matku a dítě do josefínských reforem (1602–1789), Documenta Pragensia 7/1, 1987, s. 113–132.
- Synková, Renata: Theresia Maria von Dalberg, sem. práce, Katedra historie Pedagogické fakulty Jihočeské univerzity, České Budějovice 1997.
- Šafránek, Jan: Školy české. Obraz jejich vývoje a osudů, I., Praha 1913; II., Praha 1918.
- Šárecká, Maryša: Ozářené krby. Vlastenecké rodiny české, Praha 1945.
- Táž: Salony, Praha, b. r.
- Šimůnková, Alena: Statut, odpovědnost a láska: vztahy mezi mužem a ženou v české měšťanské společnosti 19. století, Český časopis historický 95/1997, č. 1, s. 55–107.
- Šolle, Zdeněk: Zachované deníky Vojtěcha Náprstka jako pramen k poznání jeho osobnosti, Muzeum a současnost 4, 1981, Rožtoky u Prahy 1981, s. 81–115.
- Štemberková, Marie: Doktorky filozofie a medicíny na Pražské univerzitě od r. 1901 do konce první světové války, Documenta Pragensia XIII, 1996, s. 213–234.

- Šubrtová, Alena: Kojenecká úmrtnost v Praze na přelomu 18. a 19. století, *Statistika a demografie* 9, 1972, s. 133-163.
- Tille, Václav: Božena Němcová, Praha 1969.
- Vaněček, Václav: Požár na rakouské ambasádě v Paříži 1. července 1810 (příspěvek k česko-francouzským vztahům), dipl. práce, Katedra historie Pedagogické fakulty Jihočeské univerzity, České Budějovice 1997.
- Tyršová, Renata: Mody v Praze od r. 1800-1845, *Topičův sborník literární a umělecký* 4, 1916-1917, s. 35-40.
- Utrio, Kaari: *Dcery Eviny. Historie evropské ženy*, Havlíčkův Brod 1994.
- Vojancová, Ilona: *Od svatby ke kolíbce*, Pardubice 1995.
- Volet-Jeanneret, Helena: *La femme bourgeoise à Prague. 1860-1895. De la philanthropie a l'émancipation*, Genève 1988.
- Vošahlíková, Pavla: Česká žena v politice a veřejné činnosti na přelomu 19. a 20. století, *Documenta Pragensia* XIII, s. 291-299.
- Táž: *Jak se žilo za časů Františka Josefa I.*, Praha 1996.
- Táž: *Z moci úřední. Úřady a úředníci za vlády Františka Josefa I.*, ČČH 92, 1994, č. 3, s. 460-476.
- Vše pro dítě. Ze sbírek Uměleckoprůmyslového muzea v Praze, katalog výstavy v UPM v Praze*, Praha 1994.
- Weiss, Anton, *Geschichte des Oesterreichischen Volksschulen*, II., Prag 1904.
- Weyder, Ervín: *Karel Marie Villani*, disert. práce, b. m., b. d. (LA PNP, K. M. Villani, Soukromá pozůstalost, rukopisy cizí).
- Weissensteiner, Friedrich: *Dcery Marie Terezie*, Praha 1995.
- Zíbrt, Čeněk, *Jak se kdy v Čechách tancovalo*, Praha 1960.